СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 110. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 12-го ТРАВНЯ 1951. No. 110. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 12, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

АМЕРИКА НЕ ДОПУСТИТЬ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ ДО О.Н.

Маршал не був ніколи прихильником прокомуністичної політики

Вашинґтон, 10 травня. — Секретар оборони Джордж К. Маршал заявив, що Злучені Держави ніколи не відступлять від постанови, щоб недопустити комуністичних китайців до посідання острова Формози ані як членів об'єднаних Націй. У четвертому дні переслухання в об'єднаних сенатських комісіях збройної служби й закордонних справ над причинами, які довели до звільнення ген. Доглеса МекАртура зі становища верховного командувача на Далекому Сході, Маршал признав, що на випадок несподіваного вибуху світової війни, якась кількість російських бомбардувальників могла б продертися через оборонний перстень і нанести велики шкоди американському населенню. Під суворими допитами републіканських сенаторів Маршал заявив в найсильніших висловах, що Злучені Держави ніколи не згодяться на допущення комуністичного Китаю до Об'єднананих Націй. Коли його запиталися, чи Америка використає своє право вета проти того, він заявив, що це його „рішуче враження під теперішню пору". Маршал признав, що він, як секретар оборони, скасував припоручення об'єднаних генеральних штабів, щоб Америка не згодилася на дискусію над допущенням червоного Китаю в члени О.Н., бо організація О. Н. може дискутувати над кожною справою. З того ген. МекАртур у промові з 4 травня, заключав, що генеральні штаби були по його боці. Одначе, без огляду, яке становище займав ген. МекАртур в справі допущення червоного Китаю, то це не мало ніякого впливу на його відсунення від верховної команди, твердив Маршал.

Теж заявив Маршал, що департамент стейту за його часів ніколи не схилявся до „м'якої політики" супроти китайських комуністів, як це закидають републіканці. За те правдою є, що в рр. 1940 цей департамент не дуже глибоко запускався в можливість підтримки для націоналістичного китайського режиму тому, що генералісімо Чіянґ Кай-ші не мав популярности серед китайського населення і не мав плянів для реформи тамошніх відносин.

„РІШАЛЬНІ УДАРИ" в Кореї можуть заставити комуно-китайських аґресорів до мирових переговорів — заповів вчора секретар оборони, ген. Джордж Маршал (зправа) в четвертому дні своїх свідчень перед сенатськими комісіями. На фото: ген. Маршал під час перерви розмовляє зі сенаторами Ричардом Россел (зліва) і Тамов Коналі.

Допити шкодять оборонній програмі.

Серед відповідей на запити Маршал заявив, що допити над причинами відправлення ген. МекАртура дуже спиняють програму оборонної мобілізації, хоч на щастя, Конгрес доволі швидко вирішив закон про військову службу і висилку армії заморе. За те Конгрес не так швидко справляється з ухвалами потрібних фондів на оборонну програму, а кожний тиждень, ба, кожний день проволоки приносить урядові турботу. Мабуть підо впливом такого докору сен. Ричард Россел, предсідник сенатських комісій, звернувся до сенаторів з проханням, щоб вони не повторяли при допитах питань, на які вже секретар Маршал відповів іншим. Секретар оборони від себе виявив переконання, що в спорі між ген. МекАртуром і адміністрацією „американський нарід стане по стороні департаменту оборони і об'єднаних ген. штабів."

Поголоски про тайну зброю.

Четвертого дня свідчення Маршала в комісіях появилися серед газетних кореспондентів поголоски, наче б секретар Маршал сказав другого дня своїх зізнань, що Америка має тайну зброю, якої вжиє ще в Корейській війні, щоб забезпечитися від нового нападу червоних китайців. Кореспонденти покликувалися на неназваних сенаторів, які мали передати їм ці інформації з тої частини протоколів, якої комісії не оприлюднюють. Сен Бриджес переглянув цю частину протоколів і запевнив кореспондентів, що там нема ніякої згадки про зброю.

БРИТАНІЯ ЗДЕРЖУЄ ЕКСПОРТ ГУМИ ДО КИТАЮ

Лондон, 11 травня. Британський уряд, під напором американської публичної опінії та критики з боку своєї власної консервативної опозиції, рішив припинити дальший експорт гуми до червоного Китаю. Рішення входить в силу безпосередньо. Дуже рішуче становище в цій справі виявив провідник консервативної опозиції, Винстон Чорчил, заявляючи, що обов'язком (британського) уряду є „діяти так, щоб виказати, що ми є поза всяким сумнівом добрими і вірними друзями американської демократії, та що ми, як брати по зброї, стоятимемо разом з ними без огляду на те, що могло б статися". Заяву Чорчила парлямент прийняв ентузіястичними оплесками. Натомість ані Чорчил, ані представник уряду нічого не згадували про потребу або можливість припинення експорту гуми теж до Совєтського Союзу, який постачає червоному Китаєві зброю до боротьби проти аліянтів в Кореї. Уряд, виходило б, був приготований на акцію консервативної опозиції, бо безпосередньо після заяви Чорчила проголосив готові вже рішення щодо повної контролі експорту гуми з Британії та її колоній. Під час дебат підкреслювано переконання, що комуністичної аґресії не можна припинити жадним уґодовством.

НОВІ СОВЄТСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ

Париж, 11 травня. — А. Громико, совєтський представник на конференції заступників міністрів закордонних справ в Парижі, що вже від двох місяців безнадійно дебатують над порядком нарад для евентуальної конференції Ради міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, вніс вчора деякі нові пропозиції, що хоча не задовільнили західніх представників, але проте дають деяку можливість виходу з теперішньої „мертвої точки". Совєтський представник, погоджуючись на деякі компромісові західні пропозиції та обстоюючи деякі свої, погодився в основному на американську пропозицію, щоби теперішній застій в нарадах переломити і запропонувати міністрам тільки частинно узгіднений порядок, а спірні проблеми передати їм до вирішення в обох, східному і західному вигладах. Усі представники задумують порозумітися в цій справі ще зі своїми урядами.

„НОВЕ ПОЛОЖЕННЯ" МІЖ АЛІЯНТАМИ І ЗАХ. НІМЕЧЧИНОЮ

Франкфурт, 11 травня. В Петерсберґу біля Бонн, західно - німецької столиці, почалися вчора вступні наради між представниками аліянтів і західно - німецького уряду, у висліді яких має бути створене „нове положення", що закінчило б вже 6-літню окупацію Німеччини та змінило б дотеперішній окупаційний статут, признаючи Західній Німеччині повну суверенність, за одним тільки виімком: на її території залишиться пів мільйона аліянтських військ. В теперішніх розмовах обговорюється і вирішується всі справи відносно дальшого положення Німеччини, не заторкуючи тільки справи кордонів, що їх мігби вирішити формальний мировий договір, який відкладається на пізніше. Напрямні теперішніх розмов встановлено міністрами закордонних справ трьох західніх великодержав під час минулорічної зустрічі в Брюссель.

ПЛЯН ДЮЇ ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ АҐРЕСІЇ

Ню Йорк. — Губернатор Дюї вийшов з програмою для забезпеки від аґресії Совєтської Росії проти вільних націй світу. Він проголосив на обіді Республіканського Стейтового Комітету програму з одинадцяти точок, а впарі з цим висловив признання ген. Доглесові МекАртурові за його критику адміністрації при звільненні генерала з верховної команди на Далекому Сході. На обіді в готелю Валдорф Асторія було приявних 2,500 осіб, які зложили на партійний фонд $275,000. Дюї видав заклик для уложення політики на Далекому Сході, в тому напрямі, щоб не було загоди з комунізмом, щоб не дати Формози комуністам, щоб допустити Чіян Кай-ші на суходіл Китаю, щоб наложити ембарґо на товари до Китаю; щоб зорганізувати Злучені Держави Европи; щоб допустити Туреччину, Грецію, Еспанію й Юґославію до Північно-Атлантійського Пакту; щоб не допустити до розладу серед аліянтів; щоб завести загальний військовий вишкіл і щоб приспішити оборонну продукцію. Республіканський сенатор Ирвинґ М. Айвес заявив, що Республіканська партія має тепер добру нагоду вибрати свого президента.

ПРЕЗИДЕНТ У ПАНАМІ ПІДДАВСЯ ПОВСТАНЦЯМ

Панама, 10 травня. — Мешканці міста Панами, при допомозі Красвої Поліції, віднесли повну перемогу для привернення конституційного ладу, коли на президентській палаті появився білий прапор на знак здачі президента Арнулфа Аріяса після одного з найзавзятіших боїв в історії Панами. На диво, тільки три особи згинули серед боротьби, а покалічених є коло 40. Є однак поголоски, що вбитих може бути більше. Заки прийшло до вуличного бою, Верховний Суд потвердив правосильність ухвали Національного Зібрання, щоб поставити під конституційний суд президента, на місце якого іменовано теперішнього віцепрезидента Ароемана Аріяса виконним урядником републики. Це вже вдруге Арнулфо Аріяс відсунений від президентського уряду. Теперішнє відсунення прийшло внаслідок того, що він завісив конституцію з 1946, а привернув конституцію з 1941 р., яка давала йому диктаторські права.

Рада Европи Обговорює Плян Шумана

Страсбурґ, Франція, 10. травня. — Дорадча Асамблея Ради Европи обговорювала на вчорашній сесії оформлений вже окремим договором Плян Шумана, на підставі якого вуґільна і стальна промисловість Франції, Німеччини, Італії та Країн Бенелюксу: Бельгії, Голандії і Люксембурґу, мають бути підпорядковані „вищій міжнародній владі". Під час дебати приходило вирвинення теж цілого ряду критичних завваг політичного і технічного характеру, але можна сподіватися, що в результаті Асамблея одобрить Плян, звернеться до урядів заінтересованих країн з рекомендацією ратифікації договору і висловить надію, що до тої далекосяглої економічної акції прилучиться теж Англія.

АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ У ВІДНІ

Відень, 11 травня. — Американсько - совєтське напруження в цій австрійській столиці вчора поважно загострилося, як совєтське комадування відмовилося від слідства за вбивство американського вояка в службі двома совєтськими вояками. Совєтський командант в листі до американського високого комісяра твердить, що совєтські вояки стріляли в самообороні і мали право до цього, хоча свідки випадку стверджують цілком навпаки, що власне совєтські вояки почали перші стріляти та без будь-якої провокації з американського боку. Випадок трапився, як двох американських вояків міжнародної поліції в службі придержали в міжнародній зоні двох озброєних совєтських вояків, які зі свого боку несподіваним вистрілом вбили американського капраля Ґрізенса з Рачестер.

Ізраїль Порушив Перемир'я в Палестині

Лейк Соксес, 11. травня. — Сирійський представник в Об'єднаних Націях виступив вчора з обвинуваченням, що ізраїльська армія в Палестині порушила знову перемир'я, — встановлене на домагання Ради Безпеки в демілітаризованій ізраїльсько-сирійській зоні Палестини, відкриваючи артилерійський вогонь на сирійські позиції. Спостерігач О. Н. в Палестині потвердив це обвинувачення, стверджуючи, що артилерійські гранати впали недалеко сирійських позицій. Ізраїльський представник зі свого боку заявив, що артилерійські стріли були відповіддю на сирійські стріли з малої зброї. Положення в Палестині дальше напружене.

ДВА БІЛІОНИ НОВИХ ПОДАТКІВ ВІД КОРПОРАЦІЙ

Вашинґтон. — Комісія способів і засобів палати репрезентантів одобрила плян підвишки на п'ять відсотків теперішній податок від бизнесових підприємств, який у прогресивній стопі доходить до 47 відсотків. Це мало б принести річно $2,080,000,000 доходу. Президент домагався 3.08 біліонів доходу з корпорацій, одначе комісія зменшила цю пропозицію на цілий біліон долярів. Попереднього дня комісія ухвалила підвишку особисто-доходового податку від приватних осіб на $2,900,000,000, отже новий доходовий податок мав би принести вже, разом з податками від дивіденд $5,460,000,000.

ВЕТЕРАНСЬКІ ПРАВА ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ КОРЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Вашинґтон. — Менше ніж у двох годинах обі конґресові палати ухвалили одноголосно і переслали до Білого Дому до підпису бил, щоб ветеранам Корейської війни признати повні права, які мають ветерани світових воєн, між ними право до шпитального догляду. Це сталося внаслідок вістки з Тусон, у стейті Арізона, що там не допущено до ветеранського шпиталю морського піхотинця, який служив у Корейській війні і якого відпущено домів, як хворого на пістряка. Йому сказали, що він не має права до такого добродійства, бо нема на це закону з уваги, що Америка не видала війни Кореї. Коли про це довідався президент, передав якстій Конґресові до ухвали відповідну резолюцію, щоб розширити ветеранські права на ветеранів Корейської виправи. Вони дістануть медичну поміч, фонди на похорони, пенсію для родин на випадок неспосібности до праці.

В АМЕРИЦІ

● **77 поліціянтів у Ню Йорку запідозрених в участі у газардових грах.** З них 21 поставила судейська слідча лава в стан обвинувачення у перешкоджуванні судових дохоАджень проти підпільної ватаги забороненої гри, на якої чолі стояв Гері Ґросс. **Між обвинуваченими є** два поліційні інспектори.

● **Чужинні агенти мусять реєструватися** на підставі закону з 1938 р. Конституційність цього закону вперше признав федеральний дистриктовий суд у Вашинґтоні 9 травня ц. р. За чужинецьких агентів вважають теж комуністичні організації.

● **Ген. Метю Риджвей найменований генералом** з чотирма зірками, тобто дійсним генералом. Досі він був лютенантом генералом з обов'язком верховного командувача в Кореї. **Його найменування має** ще бути затверджене сенатом.

МУНСАН ЗНОВУ В АЛІЯНТСЬКИХ РУКАХ

Дальші успіхи аліянтів, не зважаючи на збільшений спротив ворога

Токіо, 11. травня. — Аліянтські війська в Кореї увійшли вчора знову в місто Мунсан, віддалене около 10 миль на південь від 38-мої паралелі та около 20 миль на північний захід від Сеул, після того, як авіяція і артилерія своїм бомбардуванням розбили і розпорошили два ворожі полки, що обороняли місто, здержуючи на тому секторі аліянтський похід вперед впродовж останнього тижня. Розбитий ворог відступив на тому секторі за ріку Імджин, а аліянтські передні панцерні загони підступили знову до тих позицій, які вони займали перед 22-гим квітня, коли почався зломаний опісля весняний наступ червоних. Дальше на схід, аліянтські панцерні колони продовжували свій похід здовж головного шляху з півдня на північ, підступаючи на 11 миль до зруйнованого міста Токчонг. В повідомленні аліянтського головного командування стверджується, що впродовж вчорашнього дня помітно збільшився ворожий спротив на центральному і східному секторах фронту. Аліянтські війська, що посуваються головним шляхом від Сеул на схід, натрапили на сильний кулеметний вогонь ворога, подібно як і на сході біля Індже, у безпосередньому віддаленні від східно-корейського побережжя. Не зважаючи на ворожий спротив, аліянтські війська продовжували свій похід згідно з пляном. В акції сухопутніх військ успішно допомагала авіяція, виконавши 650 налетів на шляхи ворожого відступу та завдаючи ворогові великих втрат. Теж аліянтська фльота бомбардувала ворожі воєнні об'єкти на побережжях. Місто Мунсан взяте без бою після того, як впродовж минулого тижня розбито в його районі 60-тисячну ворожу армію, яка загрожувала Сеулові з флангу. В цій акції ворог відніс найбільші втрати. — Аліянтська повітряна розвідка стверджує, що ворог продовжує підтягати на фронт нові резерви і підкріплення в людях та матеріялі. Аліянтська авіяція, крім активної участи в переслідуванні відступаючого ворога на фронті, продовжувала теж свої нищівні налети на ворожі воєнні об'єкти в запіллі.

Ген. Ріджвей Про Історичну Перемогу Над Большевизмом

Корея, 11. травня. — Ген. Метью Ріджвей, аліянтський головний командант на Далекому Сході, заявив вчора, що історія може виказати „заломання верішка комуністичної хвилі" аліянтськими військами в Кореї. Ген. Ріджвей, відповідаючи на листа команданта Восьмої Армії з ґратуляціями за підвищення Ріджвея до ступня повного генерала з чотирма зірками, насамперед стверджує, що ніщо інше не може відзначити його більше, як ґратуляції бойової армії, та висловлює надію, що історична перемога над большевизмом в Кореї виправдає і нагородить ті жертви, які доводиться там поносити.

Сенат Одобрив Ранґу Ген. Риджвеєві

Вашинґтонн. — Сенат одноголосно одобрив найменування лютенанта генерала Метю Риджвея, верховного командувача збройних сил в Кореї, повним генералом з правом вживати чотири зірки. Звичайно комісія збройних сил затримує такі одобрення цілий тиждень, а в цьому випадкові одобрила найменування впродовж однієї доби тому, що він виказав свою справність на новім пості.

57,960,000,000 ДОЛЯРІВ НА ОБОРОНУ

Лондон, 11. травня. — Спільний бюджет на оборону 12 країн Північно - Атлантійського Пакту виносить на цей рік — 57,960,000,000 долярів, з виразною тенденцією дальше збільшуватися — заявив вчора американський предсідник заступників Атлантійської Ради, Чарлз М. Споффорд.

КОМІТЕТ О. Н. ПОГОДЖУЄТЬСЯ В СПРАВІ ЕМБАРҐА ВІДНОСНО КИТАЮ

Об'єднані Нації, Н. Й., 11. травня. — Комітет Об'єднаних Націй в справі додаткових заходів проти агресора неформально погодився вчора на американську резолюцію в справі заборони вивозу до червоного Китаю зброї або будь-яких товарів і продуктів, що могли б мати стратеґічну вартість. У висліді, резолюція тепер буде рекомендована цим Комітетом під ухвалу Генеральної Асамблеї. На підставі теперішнього стану передбачується, що в користь резолюції голосуватиме тих 44 країни, які раніше голосували за визнанням Китаю аґресором та до яких належали теж Британія і Франція. — Проти резолюції буде Совєтський Союз враз зі своїми сателітами та Індія, які досі ще не виявили своєї тактики в тій справі, бо їхні представники не є членами Комітету. Ембарґо мало б відноситися насамперед до вивозу нафти, гуми, сирівців для продукції атомової енергії та машинерії, що могла б служити до виробу зброї.

СОВЄТСЬКЕ ЗБІЖЖЯ В ДОРОЗІ ДО ІНДІЇ

Ню Делгі, 11. травня. — Індійський премієр Неру заявив вчора в парляменті, що в дорозі до Індії є вже „куплених за готівку" 50,000 тон совєтського збіжжя. Він додав, що збіжжя перевозиться совєтськими кораблями, які повинні б причалити до індійських портів з кінцем липня. Премієр Неру рівночасно висловив надію, що до двох кому Конґресі в справі американських законопроєктів в американській доставі збіжжя Індії, не будуть додані жадні „політичні передумови" та що Індія радо і з вдячністю таку допомогу приме. Відносно доставі совєтського збіжжя, Неру твердив, що переговори в цій справі велися вже від деякого часу, але оба уряди не могли погодитися щодо ціни. З двох законопроєктів про американську допомогу Індії, внесених в Палаті Репрезентантів і в Сенаті, індійцям, як це виходить зі заяви премієра, більше відповідає законопроєкт Палати Репрезентантів.

В СВІТІ

● **По двох представників бельгійської, данської, французької, італійської, голандської, португальської, грецької і турецької авіяції виїдуть** в наступному місяці до Кореї, щоб там познайомитися з практичною акцією турбо-літаків у війні.

● **Американські війська в Кореї** вже мають всього досить — артилерії, літаків, одягів і харчів, але все ж таки виявляється що ще не досить добре наладнане постачання „коміксів".

● **В цілому Пакістані** почалася поголовна облава на комуністів.

● **Австрійський архикнязь Отто** Габзбурґ з великою парадою одружився у французькому місті Нансі з німецькою принцесою Реґіною.

● **Школу для совєтських блазнів** пропонує відкрити московська „Літературная Газета", стверджуючи, що блазни не йдуть „з духом часу",

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МАТЕРІ

В другу неділю травня, як природа завершується повнотою своєї запашної весняної краси, американський нарід, разом з іншими вільними націями світу, обходить врочисто День Матері. Найкращий день в році вибрано на віддання пошани та виявлення любови Тій, якій завдячуємо своє життя.

На похвалу і возвеличення Матері написано томи поезій, скомпоновано багато симфоній, намальовано найкращі образи. В цьому бо одному слові, яке на всіх мовах світу має той самий звук, є найбільше змісту, який справді можна б хиба тільки заграти на скрипці.

І в цей День Матері впаде багато гарних слів, відбудеться багато імпрез, посиплеться багато цвітів, купиться багато подарунків. Але все це буде тільки скромним поклоном Тій, яка, як поняття, стоїть між людьми на найвищому п'єдесталі.

Проте, далеко не всі Матері матимуть причину і можність радіти в цей свій День. Для них бо найбільшою радістю є їхні діти, які сьогодні дають так мало причин до радости своїм Матерям. Одні тому, що самі розгубились в життєвій мандрівці, а інші через лукаву долю стали життєвою скорботою своїх Матерей.

Між американськими Матерями в цьому році будуть тисячі нових, що в цей свій день заливатимуться сльозами перед світлинами своїх синів, що жертвою в бою за волю лягли в далекій Кореї. А іншим щемітиме їхнє материнське серце та завміратиме на кожну згадку, що така сама доля сьогодні або завтра може зустріти й їх синів.

Немає не тільки слів, але й порівнянь ані символів, щоб могти висловити глибину почувань, які збуджуються на згадку матері-українки. Вона — найбільша страдниця між страдницями і найбільша героїня між героїнями. Вона вже приводить на світ своїх дітей, кормить їх і виростає з тою свідомостю, що треба їх буде віддати в жертву тиранові. Постійно скривавлене серце Матері — це образ і символ сьогоднішньої України.

Окремо згадаємо в цей День ті українські Матері, що в часи попереднього лихоліття покинули Рідну Землю і своїми твердими руками кували кращу долю для своїх дітей в цій вільній країні. Біля них стали тепер тисячі інших, молодших їхніх подруг, що з тривогою стають на таку саму боротьбу з обставинами за збереження своїх дітей для свого народу.

Віддаючи пошану Матері в її День, кожний з нас клонить голову насамперед перед своєю рідною Матірю, вважаючи її ідеалом всіх інших. І тоді ані в серці ані в голові немає місця на жадні інші почування і думки, як тільки любов і подив до Тої, на саму згадку якої м'якне найбільш закам'яніле серце і здригається найбільш задеревіла душа.

З усіх світських свят в році Свято Матері є чи не єдиним, в якому справді хочеться помолитись. Хочеться благати Бога, щоб зіслав на цих благословенних між жінками всі свої найбільші ласки та допоміг їм здійснювати їхнє величнє призначення на землі. Щоб дав їм силу видержати в їхньому материнстві, щоб хоронив їх перед розладом і погубністю нашої доби, щоб встелював їхні стежки не тільки колючими тернами та щоб благословенням справжньої волі і тривкого миру для всіх винагородив їхні печалі.

Прилюдна Воєнна Рада

Теперішню дискусію на тему стратегії та закордонної політики, ведену об'єднаними сенатськими комісіями закордонних відносин і збройної служби, зараховують до небувалих в Америці випадків, бо ж не тільки генерали, але й сам президент забирає у ній слово. Не диво, що її порівнюють з воєнною радою, з якої не подають до загального відома тільки те, що є великою військовою тайною. Оці замисли й цілі Америки пильно нотує Москва. Вона і зробить з цього відповідні висновки.

Про практичну вартість такої дискусії можна мати різні думки. Все таки це є свого роду — політична школа, яка дуже побажана. Американське населення, не зважаючи на повну свободу слова й думки, не є належно політично вишколене. Це треба приписувати цій обставині, що Злучені Держави, ізольовані океанами від закордонної небезпеки, не потребували звертатися до свого народу за підтримкою в тій чи другій закордонній справі, яка була б дійсно важливою. Тому американець „робив бизнес як звичайно" до тієї міри, що навіть серед урядових кол прийнялась ця безтурботна фраза. Аж коли прийшла конечність, щоб увесь нарід з'ясував собі небезпеку положення й можливого поневолення, демократична система почала діяти як виховно-освідомляючий чинник, при чому Конґрес перемінено на людовий університет політичної думки. Безупинно йдуть звідомлення з промов генералів і сенаторів до преси, крізь радіо йде майже цілий день передача змісту промов і з відповідними коментарями з радіостанцій, а все те залишає свій слід на слухачах. Решту доповнює преса й дискусійні розмови читачів та слухачів. Тиждень чи два такої школи спонукають загал населення застановитися глибоко над питанням: Що буде з Америкою? З цим злучене друге питання: Де опиниться вільний світ, якщо б Америка не дописала?

Звісний політичний колумніст, Волтер Липман, з'ясовує оцей напрям як турботу про „долю Америки". Справді влучно схарактеризована оця турбота. Герої драми, яка насвітлюється в Конґресі, досі втрималися на найвищому рівні. На запити, ставлені провідником обох комісій, сенатором Ричардом Б. Росселем і іншими сенаторами, відповідав три дні недавній верховний командант збройних сил на Далекому Сході, ген. Доґлес МекАртур з такою ясністю, що, як здавалося, усе вже сказано і висвітлено. Приявні сенатори забули за свою партійну приналежність і линули думками туди, куди їх повів перший речник, ген. МекАртур. Він самий забув на це, що він має за собою свою групу, тобто республіканців, перемінився у професора і захопився своєю ролею вчителя, що признав слушність свому противникові, тобто президентові, там, де бачив, що той має рацію.

У такому самому переконанні настроїла читачів і преса і тому нарід Америки побачив, що штучна партійність, втримувана партійними провідниками, може бути заломана в інтересі загальної справи. Коли після МекАртура прийшла черга на ген. Джорджа К. Маршала, то змінився тільки учитель, черговий герой драми і публіка слідкує за його виводами, опертими на деяких, неопублікованих досі документах і інформаціях, з такою самою цікавістю, як слухала його попередника.

Це зовсім зрозуміле. Справи, порушувані свідками в сенатських комісіях, це небуденні проблеми і не сьогоднішні. Багато питань осталося невиясненими ще від недавної минувшини і то головно тому, що політикою займалась тільки певна група людей, а загал сліпо йшов за своїм політично-партійним проводом. Деякі питання треба тепер пояснювати ще еспансько - американською війною, після якої Филипини, попавши під американську окупацію й опіку, перемінилися на сторожа американських інтересів на Тихому океані і на браму до Азії. Америка від десяток років стояла звернена обличчям до Тихого океану й до азійського континенту й тому МекАртур прикував до себе увагу ще й з цього боку. Розуміння Европи у зв'язку з територіяльною експанзією Америки, є далеко важче. Про Европу думали здебільша новіші американці з самого сентименту, бо в них зберігається пам'ять про їхнє походження від европейських предків. Але політичний інтерес американців до Европи не був розбуджений. Одначе, коли урядові свідки підуть слідами ген. Маршала і так само тактовно і переконливо з'ясують значення Европи для забезпеки Америки в найближчому майбутньому, то вони зроблять велику роботу.

Якщо переслухання свідків в сенатських комісіях закінчиться з такою повагою і з таким наміром, як його вияснив на початку сен. Россел, то нема сумніву, що оця історична прилюдна воєнна рада Америки причиниться до об'єднання усіх прошарків громадянства в одним бажанні, а це в створенні американської сили, як заборола правдивої волі всіх людей і народів на цілому світі.

Микола Щербак

Мати

Я, буває, як мала дитина,
Уночі прокинусь, не засну...
І тоді — майне така хвилина —
Хтось надійде в сонну тишину.

Хтось засвітить-о, ясна усмішка!
Перехрестить, ніби немовля.
Хтось спитає, ставши біля ліжка:
—Чом не спиш, моє ти янголя?..

Я здригну і стишуся—не знати,
Що це є у стороні чужій —
Наді мною нахилилась Мати
У ласкавій ніжності своїй.

Микола Очерет

КНИЖКИ

Сьогодні пошта принесла нам пакунок, надісланий книжковою крамницею „Свободи", а розкривши його, ми побачили одинадцять томів творів В. Винниченка, що були складені чисюсь дбайливою рукою. Взявши верхню книжку, ми зараз же її впізнали: така самісінька вона була й тоді, коли ми її купували в Києві на Володимирівській вулиці в крамниці видавництва „Дзвін". То був 1919 рік, коли наша молода держава творила по-своєму життя; то був час, коли нарід, який знайшов себе, все віддавав, аби забезпечити своє майбутнє і тому особливо дбав про освіту своїх дітей. То був час, коли в кожному селі була середня школа, а в містечках і містах фахові школи, а часто й окремі відділи вищих шкіл. То був час, коли в книжкових крамницях все було розпродано і не тільки те, що видруковано тут, але й усі привезені зі Львова. То був час найбільшого голоду на рідну книжку; часописи виходили тоді на жовтому чи синьому обгортковому папері, учні писали роботи на грифельних дошках, бо паперу зовсім не було. Навіть циркуляри і розпорядження наша школа одержувала з центру на звороті якихсь поліційних протоколів, що складались десять-двадцять років тому. І саме тоді нас вирядила школа до столиці за книжками та папером. Це було майже безнадійне завдання, але рятунку не було і ми, захвативши коло 500 гривень грішми та наклавши в сакви харчів, рушили до Києва. Проходячи там Великою Володимирською вулицею, ми побачили в крамниці „Дзвін" нову, видруковану книжку: „Твори В. Винниченка" і як раз же зайшли до крамниці. Тут ми побачили пусті полиці та невелику стопку книжок і запитавши про нову книжку, почули відповідь: „залишилось 10 примірників — оце на полиці та один там у вікні, але в одні руки ми продаємо лише по одній книжці". Ми витягли свої доручення і показали продавцеві, але він усміхнувся й промовив: „не поможе; в одні руки — одна книжка." Нас було п'ятеро і ми заплатили 100 гривень (десь коло двадцятьп'ять долярів золотом), одержали 5 примірників першого тому „Творів В. Винниченка". Тут продавець вийняв з шафи чотири пакунки зошитів і дві стони гарного паперу — це вже було дійсно щастям: 100 зшитків і 2 стони паперу. Забравши все, ми рушили далі, але цьогодня ми вже нічого не купили. Другого дня ранком ми розійшлись по всіх базарах і коли сідали в потяг, то ще мали шість таких книжок: дві фізики Левицького (дуже гарне львівське видання), дві українських граматики, одну книжку альманаху „Вік" і збірник аритметичних задач Шульґіної-Іщук та крім того великий рульон сірого паперу. Тож подорож наша не була даремною.

Далі знову розпочалася війна і фронти відрізали нас від столиці майже на три роки. Коли ж ми весною 1923 року приїхали знову до столиці, крамниця „Дзвін" вже була зачинена. А через півтора роки до наших вищих 3-річних педагогічних курсів прийшло розпорядження, щоб вилучити з книгозбірні твори В. Винниченка і переслати їх до повіто-

(Закінчення на стор. 3-тій)

З'ЇЗД ОДУМ

Після недавнього з'їзду Організації Української Молоді „Пласт", в найближчу суботу і неділю відбудеться в Ню Йорку з'їзд іншої організації молоді, цим разом Об'єднання Демократичної Української Молоді. Тема, яку поставлено в заголовок цеї статті, надавалася б на те, щоб її обговорити після з'їзду. Проте, існують деякі проблеми, які краще заторкнути перед з'їздом, тим більше, що це організація молода, яка — як виходить з її дотеперішньої праці і публікацій — ще тільки шукає своїх доріг, що є в цій стадії свого розвитку, в якій дуже часто витрачається багато часу і зусиль на другорядні справи та в якій натрапляється на найбільше справжніх або уявних труднощів. Кілька доброзичливих думок перед з'їздом можуть допомогти й самому з'їздові.

ОДУМ гуртує насамперед, або майже виключно новоприбулу молодь з під-совєтської України і вже цим самим заслуговує на найбільшу увагу. Це ж бо молоді люди з цілком іншого світу, які народились, виховались і виросли за червоною залізною заслоною безрадісної дійсности, які в більшості не мали ані радісного дитинства, ані тепло-дбайливої опіки, але були предметом жахливих експериментів комуністичної диктатури, яка намагалася за всяку ціну натягнути на своє копито їхні душі та зробити їх сліпим знаряддям режиму. Мав правду один з цих молодих людей, добродушно заявляючи, що він сьогодні є такий, в яке середовище він попав, опинившись на волі.

З багатьох прикладів знаємо, що не зважаючи на все жахливе минуле в Совєтах, ця молодь це в більшості високовартісний елемент, яка повною душею і щирим серцем жадібно і з довірям вхлонює в себе все, що їй здасться добре і корисне для її народу і для неї самої, яка й сама наполегливо того добра шукає. В такому надійному, але й рівночасно виставленому на всілякі небезпеки процесі тої новоприбулої молоді на цій землі й постало ОДУМ.

Сказане відносно молоді з під-совєтської України відноситься в деякій мірі й до загалу наших новоприбулих співгромадян з Наддніпрянської України. Подібно як ОДУМ гуртує молодь, так і друга організація, Демократичне Об'єднання Бувших Репресованих Українців з-під Совєтів, скорочено ДОБРУС, гуртує загал нової іміґрації з під-совєтської України. В обох випадках спостерігається подібні прояви шукання, що вже помітне хочби в назві. Одна і друга організація мають в своїй назві „демократичний" прикметник, прийнятий в найкращій вірі для підкреслення своєї демократичности, але який на цьому терені може бути тільки причиною непорозумінь. Тут бо всі організації демократичні в такому розумінні, але це само собою розуміється і того ніде окремо не зазначується. Натомість окреме відмічення демократичної організації, це значить, що організація є прибудівкою Демократичної партії, до якої кожний порядний республіканець ставиться з належною увагою, але має до неї свої застереження, вже хочби під знаком теперішньої дискусії між президентом Труманом і ген. МекАртуром. Демократичне Об'єднання молоді чи репресованих, це для кожного американця і давнього нашого іміґранта чи тут народженого земляка означає те, що ці об'єднання „тримають" з Демократичною, а не Республіканською партіями.

Проте, суть не в назві ОДУМ, але в наставленні та праці цеї організації. Своєю участю в з'їзді американської молоді, своїм гарячим бажанням і готовістю наладнати повну співпрацю і співжиття з іншими організаціями української молоді, зокрема з Ліґою, кілька інших вдалих виступів — це ті позитиви, розгорнення та скріплення яких може не тільки виправдати саму організацію, але й принести багато користи для цілої гормади.

Недомагання організації проявлялися досі не в ній, як такій, але краще в поодиноких виступах її членів. „Бюлетень ОДУМ" був досить далекий від того, чого можна б сподіватися від офіціяльної публікації молодняцької організації. Для прикладу — згадати б тільки друковані там зайві довжелезні інтерв'ю в справах, які можуть бути для молоді тільки якісь там з ряду, поминаючи вже їх тенденцію. Натомість, в Бюлетені важко було б знайти те, що справді характеризувало б молоду організацію, що увидатнювало б її характер, суть і ціль.

До нефортунних виступів членів ОДУМ належать головно виступи на сторінках української европейської преси з нісенітними твердженнями про „пів-фашистський" УККомітет і т. п., що без сумніву може створювати пересуди не тільки щодо авторів таких тверджень, але й організації, якої вони є членами. Проте, до цих недомагань не можна прив'язувати занадто великої ваги і вони в жадному разі не можуть перерішувати вартости самої організації, як такої.

В останньому часі в ОДУМ, зглядно в його Головній Управі, заіснували поважні розходження, з усіми познаками особистого порядку. П'ятьох членів Управи, зглядно ініціяторів ОДУМ, виявили своє негодування з іншого члена Управи тим, що виступили з ОДУМ та проголосили це в пресі. Признаємось, що ми докладали багато зусиль, щоб збагнути в чому діло, проте нам не цілком пощастило виробити собі ясний і цілком об'єктивний погляд на цю справу. Але при цьому ми попали на деякі сліди „третього чинника", іменно, перехрещення на тлі ОДУМ деяких партійно - політичних впливів з великою дозою особистих противорічностей. Власне ця „поза-кулісова гра" виглядала б найбільшим недоманганям в самому ОДУМ.

Від теперішнього з'їзду ОДУМ залежатиме дальша доля і дальший розвиток організації. Від щирого серця вітаємо цей з'їзд та бажаємо йому найкращих успіхів. Ідеали, символізовані синьо-жовтим українським і зоряним американським прапорами, хай просвічують йому в його нарадах і рішеннях!

о. С. Гаюк

ВІД ПРЕСТОЛУ ДО БЕРЕЗИ

I)

Перше, ніж почати розповідь на повищу тему, дозволю собі в окремому розділі оповісти дещо про себе й про умови, в яких я, як православний священик, жив і працював, про умови, в яких перебувало українське населення Волині під Польщею в передвоєнний період 1938-1939 рр.

Саме в 1938 р. кінчався п'ятий рік моєї душпастирської праці в одній з кращих парафій Крем'янеччини в селі Лопушні. Це було велике і гарне село, майже все в садах, положене на невисоких холмах Крем'янецько - авратинських гір, що безпосередньо сусідувало з Галицькою Волостю. Чудова подільська земля в достатній мірі не виживлювала всього населення, бо її було обмаль, і поважна кількість селян, мандруючи по світі, як сезонові робітники — теслі, мулярі, косарі тощо, — багато міст і сіл відвідали, багато людей зустрічали, та багато бачили і чули. Може щасливі зустрічі у світі, а також часті зносини з галицькими селянами, від яких могли дістати українську газету або книжку, але чи не найбільше довголітня праця місцевих вчителів в народній школі — подружжя Галанів, родом холмщаків, — додатньо вплинули на кристалізацію національної свідомости села. Вже від перших років панування Польщі на Волині — селяни зуміли перебороти усі труднощі урядових шкільних плебісцитів і відстояти свої слушні права в місцевій 4-ох клясовій державній школі, що аж до 1938 року залишилася з українською викладовою мовою, а по державній офіційній номенклятурі: „з рускім єнзикєм научаня". Звичайно, що ця школа була більмом в оці польської адміністрації. На Волині, ще тільки в с. Жидичині — на Лучччині, була школа з українською викладовою мовою. В тисячах інших волинських шкіл мовою навчання — була польська мова. В пізніших роках селяни мужньою поставою домоглися від духовної влади дозволу на українізацію богослуження в парафіяльній церкві. Доки можна було, в селі активно працювала читальня Т-ва „Просвіти". Про відкриття „Просвітянської Хати", яку пізніше пропонував заснувати посол з т. зв. „Б. Б." (безпартійний бльок співпраці з польським урядом) В. Серафімович, співпрацівник Петра Певного, — ніхто в селі і чути не хотів. Перед примусовою ліквідацією української кооперації на Волині, в селі процвітала теж кооперативна праця.

Мої відносини з парафіянами склалися якнайкраще. Багато інтеліґентних селян були моїми щирими приятелями. Однакові національно - політичні переконання, неприховані надії на краще майбутнє українського народу, врешті, спільні горести і радости витворювали допрáвди ідеальну братську атмосферу.

Кондеканальні пан-отці, в яких відносини з парафіянами часто були діяметрально протилежні відносинам, що панували в моїй парафії, — нераз висловлювали мені своє здивовання. Моя бібліотека, в якій нараховувалось кілька сот томів, завжди була до розпорядимости місцевих книголюбів.

Особливу симпатію читачів мали популярні книжки з дешевої бібліотеки видавництва Тиктора у Львові. Ці книжки ходили з рук до рук молоді і страших, що в читанні їх люди знаходили не тільки відпочинок від тяжкої хліборобської праці, але і ту поживу, що бодай частинно задовольняла їх духовий голод. Молодь охоче і сама набувала книжки, не жалуючи на них тяжко запрацьованого гроша. До села надходило багато українських газет, журналів, особливо популярних тижневиків: „Свобода", „Неділя", „Народня Справа", „Батьківщина" тощо. Я стало передплачував кілька журналів, тижневиків та щоденник „Новий Час", а в останніх роках перед війною великий український щоденник „Діло". На цей щоденник не кожний міг собі позволити. Спочатку „Новий Час", пізніше „Діло", приваблювали до мого дому сільських інтеліґентів, яких вже не задовольняли скупі інформації тижневих газет.

В години вільні від праці, особливо довгими осінніми і зимовими вечорами, ми спільно читали вістки зі світу і краю: щиро раділи з радісних новин, які віщували щонебудь корисне нашому народові і нелицемірно сумували з прикрих новин, яких також не бракувало.

Рік 1938 був особливо тяжким для українського населення Волині. Польська адміністрація, обкроївши і без того куці громадянські права автохтонного українського населення, раптом сягнула до найбільшої святости народу — його Віри. На Волинь вже доходили тривожні і болючі для нас чутки із рідної Холмщини про руйнування православних церков, насильного виселювання з парафій духовенства, арешти і переслідування вірних. Не помогли, звичайно, протести організованої православної громадськости, портести Митрополита Діонисія Валединського і навіть протест Митрополита Греко-Католицької Церкви, Андрея Шептицького. Світ був зайнятий своїми клопотами і що там його могла обходити трагедія маленького клаптика землі — Холмщини. Полякам пройшли безкарно їх злодіяння на Холмщині. Далі надходила черга на Волинь. Поволі, але все міцніше і міцніше посилювався адміністраційний тиск і на населення Волині. На основі закону про оборот землею в прикордонних повітах з 1938 р. селяни не могли набувати землі, навіть селянської, не кажучи вже про дідичівську при парцеляції, яка відбувалась під наглядом земельних урядів; український селянин потрібний дозвіл на купівлю землі міг одержати хіба за ціну переходу на римо-католицтво. Поминувши всякого роду ущімлення в правах поляками українців Волині в ділянці економічній і культурній, — польські урядові чинники почали сильний наступ на Православну Церкву. Спочатку при допомозі ославлених православних „біскупів" Тимотеуша Шретера, родом німця з Волині, Матеуша Ємашка, родом білорусина, та ксьондзів Семьона Федоронька, Леоніда Касперського та інших намагалися посилити полонізаційну акцію внутрі самої Православної Церкви. В Православній Церкві введено польську урядову мову. Польська мова пролунала з православного церковного амвону, польська мова пролунала в богослуженні при святому перстолі.

(Продовження буде)

И. Гірняк

ДО ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

(Голос в дискусії)

Український театр і його співробітники, з повним правом, можуть гордитись тим, що наша суспільність віддає йому стільки уваги. Бо й справді, мало є політичних організацій чи навіть наукових установ, які приковували б до себе таку увагу, різноманітної преси впродовж цілого 1950 року, як наприклад, Театр-Студія в Ню Йорку. Це ж була ціла баталія із легкою і тяжкою артилерією. Ми — знаючи причини і характер, цього походу, не брали участи у цій дискусії, бо так мало маємо часу, на свою основну роботу, що витрачати його на полеміку із людьми і газетами, котрі не завжди здібні в-стояти на об'єктивних позиціях — уважаємо зайвою розкішшю.

Але у „Свободі" ч. 103. з 4. травня 1951 р. п. Кедрин, з великою любов'ю до українського театру і доброзичливістю до нас, акторів, вже у друге — кидає нам рукавичку; ми з приємністю її піднімаємо.

П. Кедрин у двох своїх статях (першу „Свобода" помістила, ще перед роком) підняв питання про український театр на еміграції (точніше, тут в Америці), і його репертуар.

Що до проблеми самого театру, то я мав нагоду відповісти йому, у своїй доповіді у літературному клюбі, теж, ще рік тому, після появи першої статті. Тоді, я висловив своє переконання, що такий театр, який пропонував пан Кедрин, вважаю річчю нереальною. Театр такого маштабу, потребує своєї держави. З історії знаємо, що і на рідних землях, під окупацією — наш театр не міг доскочити того маштабу, який нам зарисував п. Редактор.

Тому, організація великого театрального апарату, із матеріяльною базою, для прожиття його співробітників, це даремна трата енергії... Ми театральники, мусимо зрозуміти це й з „стоїцизмом" зжитись з тими обставинами. Така наша доля. Дякуймо Всевишньому за це, що ще дихаємо, а ці останні наші роки, віддаймо своїм музам і у тих, далеко ще не-трагічних обставинах. Пережили ми гірші!!

Думаю, що для нас — учасників сьогоднішнього театрального процесу, буде найдоцільнішим, коли ми,ураховуючи існуючу ситуацію, будемо продовжувати свою працю, там де осіли, не обтяжуючи нашу суспільність надмірними вимогами.

Хай це має самодіяльний характер, чи професіональний і тут, немає ніякої небезпеки „гуляйполя". Життя само оцінить вартість і тривалість цих начинань. Це буде залежати від ідейних і мистецьких якостей тих, що це роблять.

У другій статті п. Кедрин питає: „Що грати на українській сцені?". Там же він дає й відповідь. При усій своїй скромності — догадуємось, що це питання автор адресує і до студії, тому насмілюємось і на цю тему з ним посперечатись.

Про потребу „народнього" театру, чи пак, „побутових" п'єс, ми інколи й чули, від деяких провідників старої еміграції. Із своєї тридцятип'яти літньої практики знаю, що дуже часто, думки висказувані від імені „мас" були протирічиві бажанням тих мас. Та про це, тільки на маргінесі... Студія вітає, появу двох театральних груп, котрі на терені Ню Йорку і околиці виступають і підготовляють п'єси народнього репертуару. Ми завжди висловлювались про вартість і потребу історичних п'єс. Студія має їх і у свойому репертуарному пляні, коли трохи розбагатіє і зможе їх сценічно оформити. Та коли мова йде про те, що завданням театру є: показати життя нашої батьківщини і те, чим вона боліє — то побутові п'єси Тобілевича, Кропивницького, Старицького — аж ніяк цього не відбивають. Вони писали п'єси із побуту минулого століття, котрий вже нічого спільного немає із нашою добою. Тому Студія дозволяє собі, навіть такі „вольности", як осучаснення деяких комедій, повище згаданих наших клясиків, і не уважає їх лубком, хоч лубок, буває теж великим мистецтвом. Англійці це собі дозволяють із Шекспіром і ніхто не відважиться їх лаяти, за „вольності".

П. Кедрин, твердить, що український театр на Україні, мав місію відірвати українського відвідувача, від театру польського і московського. Це твердження, уважаю неймовірним спрощенням справи. Українські актори і режисери уважали своєю місією — культурний ріст рідного театру і виведення його із етнографічних рямок — до висот світової театральної культури. Цю місію український театр виконав. Лесь Курбас із своїм Березолем удостоївся відзначення золотою медалею на світовій театральній виставці у Парижі і залишив далеко поза собою, чільних московських режисерів, а польського модерніста Мілєра випереджує на тридцять років. (Між іншим, про це теж на маргінесі).

Тут, ми звичайно, таких завдань перед собою не ставимо, але чому ми мусимо сьогодні викреслити сорок років із нашого життя і повернутись до вихідних позицій українського театру? Тільки тому, щоби усі театральні групи і усім своїм репертуаром догодили смакам наших старих еміґрантів, котрі „Хмару" вивезли із краю, ще перед сорока роками?

Чи не перегинає п. Кедрин із своїм дуже інтелігентним розмовцем, палицю у другий, куди небезпечніший бік? Чи не боїться він, що його можуть запідозріти у тому, що він не европеєць, а з якогось іншого континенту?

Студія, усією своєю практикою, на кожному кроці дуже виразно окреслює своє розуміння; завдання театру на еміґрації, а в Америці зокрема. Коли б п. Кедрин побував, хоч на одній нашій виставі, то він сам помітив би, що ламається у відкриті двері. Із 16-ти п'єс, котрі поставила Студія, за час свого існування, тільки три, були із світової клясики, 13 українських і кожна з них, ярко відбиває ті настанови, що їх так гаряче поручає нам п. Кедрин. Ми дуже довго і серіозно задумуємось над доцільністю кожної п'єси, заки приступаємо до реалізації її.

Момент защеплювання любови молодшому і старшому поколінню до українства — є нашим красугольним каменем.

Крім цього завдання, Студія ще займається і вишколом нових акторських кадрів. Вишкіл цей, відповідно до наших обставин — примушений тісно пов'язуватись із практикою, тому ми мусимо звертати час від часу, свою увагу і на европейські клясичні зразки.

Коли б „Примари" Ібсена сьогодні грали на американській сцені у Ню Йорку, ми б, хто зна чи відважились їх ставити. Та Ібсен не англійський драматург, з ідеєю „Примар" — думаємо варта познайомити нашого молодого глядача, бо на цю болючу тему в українській драматургії, п'єси нема і тому вважаємо, що користь від неї більша, ніж „евентуальна" шкода. У Німеччині, ми німецьких п'єс не ставили, в Америці, англійських не збираємось, але українському акторові, щоби добре заграти „Мокія", „Лукаша", „Ступай-Ступаненка" чи навіть „гетьмана Дорошенка" — треба справитись із „Освальдом", „Фру Альвінґ, „Тартюфом", „Гамлетом", бо коли він цього не втне — то буде „малоросійським" актором, а із цих штанців ми вже давно вилізли.

У Ню Йорку на кожній нашій виставі буває біля двох тисяч глядачів, у Нюарку тисяча, про інші осередки не згадую, бо не маємо, покищо можливості, постійно там бувати. Систематично відвідуючи американські театри, я там, майже нікого не зустрічаю із наших глядачів, тому смію думати, що вже не так великий наш злочин, якщо інколи наш глядач й побачить, добру чужу п'єсу. Це напевно принесе йому і українському театрові користь. Ми певні, що коли б п. редактор, використавши свій журналістичний талан поміг нам у тяжкій і непоплатній боротьбі із залишками хахлацької консервативности, то від цього, загальній українській справі була б куди більша користь, чим від його лиття холодної води на наші гарячі голови.

Вже удруге п. Кедрин дуже несправедливо кривдить, нашу сучасну драматургію. У першій статті, він попадав у смуток від неї, а у другій, хоче, щоби ми погодились із його твердженням, що наша драма в українській літературі — найбідніша числом і рівнем. Це звичайно, питання смаку, а як відомо, над тим людським змислом — годі сперечатися. Не говорячи про драматургію на Україні сьогодні, бо добре знаємо, що там багато письменників пише не те, що їм підсказує їхнє українське серце, дозволю собі запитати: котра із інших еміґраційних націй може похвалитися, такими драматичними творами, як наша?? Наша сучасна драма навіть дивує не дуже то доброзичливих сусідів. Про це, вони й писали у своїй пресі і не вина таких письменників, як Самчук, Багряний, Полтава і інших, що наш театр бідний чисельно і технічно і поки що не відважується підняти їх п'єс на своїй сцені. Ми дуже жаліємо, що вони не враховують наших можливостей.

Кінчаючи свої репліки, я хочу заявити слідуюче: п. Кедрин зі своїм інтелігентним розмовцем, вирішили заслати нас у наше дев'ятнадцяте сторіччя, щоб ми задовольняли смаки і розважали тих, хто доживає віку. З другого боку Косач радить нам начхати і на клясику (в цьому вони однодумці) і на всю сучасну драматургію, та ставити лише його здебільша, наполовину зроблені і не відомо чому в даних умовах написані езоповською мовою п'єси. Хто з них двох прав — це питання може рішати і без нас п. Кедрин зі своїм розмовцем. А ми підемо своїм шляхом — найтруднішого опору — і вперед.

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ВІЛЬНОЇ ЕВРОПИ

Українське Інформаційне Бюро в листі з 10 квітня 1951 р. звернулося до Національного Комітету для Вільної Европи у Ню Йорку з запитанням, чому українські представники не були запрошені на церемонію проголошення Декларації Визволення, прийнятої у Филаделфії 11 лютого 1951 р. в присутності політичних діячів з країн, поневолених совєтською Росією. В цьому, підписаному керівником УІБ п. І. Липовецьким, листі, поміж іншим, зазначено:

„Українське Інформаційне Бюро вітає свободолюбні засади, проголошені в Филаделфії 11 лютого 1951 р. в Декляряції Визволення політичними провідниками країн Центральної і Східньої Европи, що тепер поневолені комуністичною Росією. Одно з найважливіших тверджень Декларації Визволення є, що: „справа свободи як і справа миру є одна і нероздільна" та що „пригноблення свободи в одній частині світу загрожує свободі всіх націй і всіх людей".

Однак, мимо цієї урочистої декларації, Національний Комітет для Вільної Европи, що дав почин для видання Декларації Визволення, не запросив УНРаду, що репрезентує український визвольний рух, до участі в проголошенні Декларації в Филаделфії, також ми не знаходимо українських підписів під цією декларацією, і українців не згадано ані одним словом поряд з іншими народами, поневоленими совєтською Росією.

Тому Українське Інформаційне Бюро уважає за свою повинність ствердити, що після упадку царського режиму в Росії 1917 р. український народ створив свою незалежну демократичну державу, яка була визнана де факто і де юре різними урядами, між іншим також урядами Франції та Великої Британії, а також урядом совєтської Росії. Але незабаром російський совєтський уряд почав війну проти України, в якій, після довгої і упертої боротьби, Україна стала жертвою совєтської аґресії. Український народ в його боротьбі проти російського комуністичного імперіялізму від часу революції 1917 р. і до сьогодні поклав величезні жертви...

„Національний Комітет для Вільної Европи звернувся перед проголошенням Декларації Визволення тільки до представників народів, які попали під комуністичне панування наслідком 2-ої світової війни і не взяв під увагу України та інших народів, що стали жертвами російського імперіялізму у перших роках комуністичної диктатури в Москві. Ця акція Комітету для Вільної Европи є суперечна з засадою нероздільности справи свободи і миру, що містяться в цитованій угорі Декларації Визволення...

„Між Україною та державами — сателітами є та різниця, що совєтська Росія захопила українську територію в кінці 1920 р., а Польща, Румунія й інші країни стали жертвами російського імперіялізму тільки за 2-ої світової війни...

„Тільки мобілізація сил усіх народів, включно з силами українського народу, на боротьбу проти комунізму може відхилити загрозу російського комуністичного рабства. Українське Інформаційне Бюро сподівається, що Національний Комітет для Вільної Европи зверне належну увагу на подані в цім листі міркування".

Віце-президент Національного Комітету для Вільної Европи п. Фредерік Р. Долбер зазначив, що Національний Комітет для Вільної Европи не мав на увазі запрошувати поодиноких політичних організацій, а що були запрошені поодинокі політичні діячі, як особи, присутні в той час в Америці. Час і місце вимагали обмеження запрошень для поодиноких осіб в Америці, тим більше, що малося на увазі притягнути в масі до участи проголошення Декларації Визволення звичайних громадян і особливо молодь, яка є поважним чинником в боротьбі за вільний світ. Пан Долбез висловлює переконання, що не зважаючи на обмежену кількість учасників, Декларація показала наявно дух співпраці в інтересі Вільної Европи.

(Укр. Інформ.-Бюро)

КНИЖКИ

(Закінчення зі стор. 2-гої).

вого відділу освіти. Дуже дорого нам коштували книжки, щоб отак, на наказ, їх відсилати і тому зворотньою поштою ми послали відповідь, що таких книжок бібліотека не має, а книжки роздали учителям української мови та літератури. Ще через рік наші Вищі 3-ох річні Курси ліквідувались, бо через відірваність курсів від окружного центру (село знаходилось за 60 кілометрів від окружного міста) працю курсів не можна було належно контролювати. Жалко було ліквідувати те, що кропіткою, важкою працею збудовано за вісім років, але що зробити проти сили. І от тоді учитель української мови на останньому випускному іспиті дав такий диктат: „Ви уявіть собі: я родився в степах. Ви розумієте, добре розумієте, що то значить, „в степах"? Там, перш усього, немає хапливості. Там люди, наприклад, їздять волами. Запряжуть у широкий, поважний віз пару волів, покладуть надію на Бога і їдуть. Вони собі ступають, земля ходить круг сонця, планети творять свою путь, а чоловік лежить на возі і їде. Трохи засне, перекусить трохи, пройдеться з батіжком наперед, підожде волів, крикне задумливо „гей!" і знову собі поважно піде уперед. А навкруги теплий степ та могили, усе степ та могили. А над могилами вгорі кругами плавають шуліки; часом, як по дроту, в ярок спуститься чорногуз, м'яко, поважно, не хапаючись. Там нема хапливості. Там кожен знає, що скільки не хапайся, а все тобі буде небо, та степ, та могили. І тому чоловік собі їде, не жуючи крови хапливістю, і нарешті приїздить туди, куди йому треба".

Через тиждень після ліквідації курсів, директор одержав папір з округи, де було написано між іншим таке: „Диктат взятий з класичної української літератури і тому там є згадка про Бога („покладуть надію на Бога"), що не згідно з нашими попередніми директивами. Слід було б взяти для диктата передову статю з любого числа „Вістей ВУЦВК", а не з клясичної літератури". І так на цьому папері вся справа й минулась, бо начальство само не знало класиків української літератури, а тому навіть в думці не мало, що цей уривок був з творів Винниченка, забороненого для шкільного вжитку.

Минали роки і з підручників української літератури зникли без сліду не тільки Винниченко, Олесь, Чупринка, Старицька - Черняхівська, але й Косинка, Филипович, Зеров, Пилипенко, Влизько і багато, багато інших. Та ось прийшли німці і тут почали творитись вже зовсім безглузді речі: всі вищі і середні школи були зачинені, залишились лише кілька початкових шкіл, а всі книгозбірні німці почали вивозити. Але той том Винниченкових творів залишався й далі на руках і, коли німці покотились назад, а нам трапилась нагода вирватись з „земного раю", ми його також забрали з собою. Коли ж нам прийшлось пішки тікати від большевиків з Саксонії на Захід, ми могли захватити лише харчі і мусіли той том творів Винниченка віддати у міську книгозбірню. І раптом тут, в Америці, той перший том разом з десятьма наступними і лише за 10 долярів усі. Тож дома ми платили десь коло 5 долярів золотом за один том, а тут за один том і доляра не виходить. Том перший був такий, наче вчора ми його купили там, в Києві на Володимирській 48, але другий том, як і всі вони останні, мав значно кращий папір. Тоді ми повернули на чільну сторінку і прочитали: Київ-Відень, 1919 рік. З друкарні Гольцгавзена у Відні. Справа ясна; але як це видання могло до сього часу зберігтися тут в Америці та ще в книжковій крамниці „Свободи"? Перегортаємо сторінку і читаємо: друковано 15.000 примірників. Лише 15.000 примірників видрукували в Европі, а сюди певно попало якихось три-чотири тисячі примірників. Минуло більше тридцяти років, як книжки видруковані і ось вони й досі лежать. Пригадуємо твердження наших центральних установ, що в Америці десь близько мільйона українців, а книжки-унікуми лежать нерухомо. Роздумуючи над тим явищем, нам стало ясно, чому і національний даток склали лише 10.000 людей. Нам стало ясно, чому всі героїчні натуги наших кращих людей допомогти Батьківщині здобути дійсну волю мають такий малий ефект. Нам стало ясно, чому наші громадські установи не мають солідної матеріяльної бази.

Проте залишилось ще питання: Чи так далі має бути? Чи навіть тепер, коли прибули до Америки десятки тисяч нових іміґрантів, свідомих і освічених, мають наші книжки далі лежати на полицях видавництв і чи навіть ще й тепер не мають тут появлятись раз-у-раз щораз нові твори українських письменників?

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БАЛТИМОР, МД.

Доповідь о. д-ра Гриньоха

В суботу, 7 квітня, завітав до Балтімор о. д-р Гриньох з доповіддю. Його виступ підготовив місцевий відділ УКК, маючи до помочі організації ООЧСУ і СУМ.

Около 150 присутніх з вдоволенням вислухали конструктивної і дуже логічно побудованої доповіді. Перед присутніми розгорнувся образ боротьби на Рідних Землях, а відчитувані оригінальні матеріяли звідтіль були наче весняним леготом з далеких нам верхів Карпат, чи болот Полісся, чи покритих шахтами піль Донбасу, про які йшла мова. Особливо зворушливою була пісня про могилу бійця — Узбека з хрестом і півмісяцем, яка так наочно ілюструє співпрацю і братання народів АБН. В дискусії після доповіді о. Гриньох ще раз підкреслив конечність боротьби УПА, неможливість керування боротьбою ззакордону, демократичність побудови УГВР і її основну ціль — визволення України, після чого народ вирішить про форму влади, а також потребу політичного зрізничкування українського загалу, однак з конечною взаїмною толеранцією.

В місцевій „Сан" була коротка згадка про цей відчит.

Ост

— o —

ВУНКАСЕТ, Р. АЙ.

Нова професійна сила

Це велика радість прочитати в українських часописах, що маємо в тій чи другій громаді нову професійну силу з українського роду. Особливо радіємо, коли цею силою є особа, яка є тісно зв'язана з нашою організацією, а тим самим з цілим нашим народним та ідейним життям. До таких осіб зараховую п. Володимира Сорокатого, що покінчив студії права, сина Павла і Розалії Сорокатих, наших прикладних громадян і членів У.Н.Союзу.

Про п. Володимира Сорокатого треба згадати, що служив в часі віни в американській маринарці, а то від 1943 року, як тільки покінчив гай-скул. По трьох роках військової служби пішов до каледжу, який покінчив з відзначенням, а потім поступив до Маямі Юніверзіті, де студіював право. В Маямі, в стейті Флорида, принято його теж і до адвокатури.

Честь родичам, що виховали такого гарного сина.

Іван Кокольський

Адв. Володимир Сорокатий

ДОПОВІДЬ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛКЛЬОР

Заходами д-р В. Гаркінса та д-р І. Фізера в понеділок (14. V. 1951), о год. 8:30 вечора, в Колумбійському Університеті (Casa Italiana I. пов., Amsterdam Ave.), відбудеться публична лекція по вибраних проблемах українського фолкльору. Ілюстративний матеріял виконає дует українських бандуристів (п. В. Юркевич та п. Левицький). Вступ вільний. Доїзд IRT з Times Sq. до Col. Uni-ty, 116 St.

ІНЖ. В. КОССАР ЗА ЗАБОРОНУ ПОВОРОТУ КОМУНІСТАМ ДО КАНАДИ

Виннипег. — Голова Українського Національного Об'єднання, інж. Володимир Коссар вийшов з пропозицією, щоб канадійський уряд заборонив повороту до Канади Алдерманові Яковові Пеннерові, який виїхав на відвідини Совєтської Росії на чолі канадійської делегації з нагоди Першого Травня в Москві. Цю справу обговорив щоденник „Фрі Пресс', внаслідок чого вона була предметом запиту, поставленого до міністра закордонних справ, Л. Б. Пірсона, на пресовій конференції в Оттаві. Міністер відповів, що на підставі теперішніх засад Пеннер міг виїхати до Москви, одначе такі правила можна змінити. Коли поставлено запит, як це можна зробити, міністер заявив, що тепер краще про це не говорити.

ЗАЯВА.

Ми нижче підписані члени Ініціятивної Групи, члени Головної Управи та члени Контрольної Комісії Об'єднання Демократичної Української Молоді в Америці заявляємо, що з днем 7-го квітня 1951 року перестаємо бути членами згаданого об'єднання.

Ню Йорк, дня 8-го квітня 1951 р.

Микола Панченко (заступник Голови Головної Управи і організаційний референт та член Ініціятивної Групи).
Данило Теремецький (Голова Головної Контрольної Комісії і Ініц. Групи).
Всеволод Заліско (чл. Ініц. Гр.)
Тиміш Міненко (чл. Гол. Упр.)
Роман Лисняк (бувший Керівник Інформаційно-Пресового Відділу).

(огол.)

СПІВЧУТТЯ.

Управа Української Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка, іменем всього товариства, висловлює глибоке співчуття пані Галині Китастій-Дубовик та вітчимові Григорієві Китастому, з приводу трагічної смерти їх дорогої донечки Алочки, що сталася 4. травня 1951 р. підчас автомобілевої катастрофи.

Особливо співчуваємо бабуні покійної Алочки п. Ганні Мельник, що одинадцять років виховувала та оберігала в час воєнного лихоліття свою улюблену внучку.

Управа Капелі.

ТАРЗАН, ч. 2590. На зустрічі з Яною.

"YOU ARE A PRISONER, STRANGER," AVAN GROWLED. "GO INTO THE CAVERN AND REMAIN THERE UNTIL THE COUNCIL HAS DECIDED UPON YOUR FATE."

„Ти чужинко є нашою плінницею" — застогнав Аван. „Зайди до своєї криївки і сиди там, доки рада не вирішить твоєї долі".

THE WARRIOR THRUST THE GIRL ROUGHLY INTO A CORNER. "REMAIN THERE, WOMAN OF ZORAM," HE SAID. "CARB WILL COME FOR YOU WHEN THE COUNCIL HAS SPOKEN."

Войовник штовхнув дівчину в кут. — „Стій тут, жінко з Зораму" — він сказав. „Карб прийде по тебе, коли рада скаже своє слово".

"YOU ARE FROM ZORAM," TARZAN ASKED. "YES," REPLIED THE GIRL. "I AM JANA OF ZORAM."

„То ти з Зораму?" — запитався Тарзан. „Так, я з Зораму" — відповіла дівчина.

"DO YOU KNOW THOAR OF ZORAM?" TARZAN ASKED. "THOAR!" JANA EXCLAIMED. "MY BROTHER! WHAT DO YOU KNOW OF HIM, STRANGER?"

„То ти знаєш Тора з Зораму?" — запитався Тарзан. — „Тор!" — закликала Яна. — „Це ж мій брат. Що ти знаєш про нього, чужинче?"